

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการกระทำ หรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละสังคมว่ากว้างขวางอย่างไร กิ่งที่พระยาอนุমানราชชน ไก่กล่าวไว้ว่า " วัฒนธรรมเป็นเรื่องต้องอาศัยเปรียบเทียบกัน จึงจะทราบได้ว่าเจริญ หรือเสื่อม ก็หรือเลว ซึ่งเป็นไปในทางที่ราคาให้คุณค่าแก่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ความจริง ความดี และความงาม " ¹

กลุ่มชนที่รวมกันขึ้นเป็นสังคม จะรวมกันอยู่เป็นหมู่เหล่า เป็นบ้านเป็นเมือง หรือเป็นประเทศชาติอย่างไรก็ตามที่ ที่จะอยู่ไม่ไถ่กันเป็นปรกตีสุนั้นหาได้ยาก เพราะ เมื่อรวมกันเป็นปึกแผ่นมีกำลังมากขึ้นแล้ว ก็ต้องการขยายตัวออกไปอีก เพราะกลัวความ จำเป็นทางเศรษฐกิจบังคับ หรือจะกลัวความมั่งคั่งใหญ่โตสูงของผู้อื่นเป็นหัวหน้า หรือจะกลัว เหตุอย่างอื่นก็ตามที่ และการขยายตัวนี้ย่อมเป็นไปในทางรุกรานพวกอื่น ฝ่ายพวกที่ถูก รุกราน แม้จะรวมกันแล้วหากความเข้มแข็งมาก ก็จะตองพ่ายแพ้แก่พวกซึ่งเป็นผู้รุกราน มีผลในทางวัฒนธรรม ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งใน 3 ประการคือ

1. วัฒนธรรมของฝ่ายแพ้จะคงอยู่ไป ถ้าฝ่ายแพ้ไม่มีวัฒนธรรมอันเป็น มุคดิลกัษณะของตนอยู่ในระดับสูงหรือเท่ากับของฝ่ายชนะ ลางที่ฝ่ายชนะต้องการจะให้ คนของฝ่ายแพ้กลับมาเป็นคนในชาติของตนโดยเร็ว ก็จะบังคับเคี่ยวเข็ญให้คนของฝ่ายแพ้ ทั้งวัฒนธรรมเดิมของตน เช่นให้เลิกศึกษามารษาของตน แต่ให้มาศึกษาของฝ่ายชนะเป็นต้น หรือไม่ฝ่ายชนะพยายามทำลายวัฒนธรรมของฝ่ายแพ้ให้หมดไปทันที

2. ถ้าทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายชนะและฝ่ายแพ้ มีวัฒนธรรมอยู่ในระดับที่ใกล้เคียง กัน วัฒนธรรมของฝ่ายแพ้ก็จะค้ำทานวัฒนธรรมของฝ่ายชนะไว้ได้ ถ้าเป็นเช่นนี้วัฒนธรรม ของทั้งสองฝ่ายก็จะเข้าระคนปนกันที่ละน้อยๆ เมื่อล่วงเวลาดำเนินการ วัฒนธรรมของทั้งสอง

¹พระยาอนุমানราชชน, วัฒนธรรมสาร, หน้า 5.

ฝ่ายที่เข้าระคนกันนี้ ก็จะเกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ มีอำนาจดีกว่าของเดิม เพราะได้กำลังทั้งสองฝ่ายมารวมกัน

3. ถ้าฝ่ายแพ้มีวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูงกว่าฝ่ายชนะวัฒนธรรมของฝ่ายแพ้ ซึ่งมีกำลังแข็งแรงแต่ไม่แข็งกระด้างจนรัดตัว ก็จะสามารถดึงดูดเอาวัฒนธรรมของฝ่ายชนะเข้ามาประสานและอยู่ในครอบงำของฝ่ายแพ้ ในที่สุดฝ่ายที่ชนะควยอำนาจทางแสนยาก็จะกลับเป็นอยู่เพื่ออีกฝ่ายหนึ่งในทางวัฒนธรรม ถ้ายิ่งฝ่ายชนะมีจำนวนคนน้อยกว่าฝ่ายแพ้ การพ่ายแพ้กันในทางวัฒนธรรมของฝ่ายชนะก็จะเร็วขึ้น²

สิทธิชัย ธากานิติ ก็กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่า

แม้มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความคิด แต่ก็ไม่เหมือนกับสัตว์ทั่วไป เพราะมนุษย์มีอะไรหลายอย่างที่สัตว์อื่นไม่มี เช่นมนุษย์มีภาษา มีขนบธรรมเนียม ประเพณี รู้จักเคารพกฎหมาย มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน และประพฤติตามกฎเกณฑ์ของสังคม กล่าวโดยสรุป การที่มนุษย์ถูกค้ำจุนจากสัตว์อื่นก็เพราะมนุษย์มี " วัฒนธรรม " วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนเป็นมนุษย์ อย่างแท้จริง³

ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์วัฒนธรรม

เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงมีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่เป็นคณะเป็นครอบครัวเป็นหมู่บ้าน จนกระทั่งเป็นประเทศขึ้น และการอยู่รวมกันนี้เองทำให้มนุษย์ในแต่ละกลุ่มชนชาติ ได้มีการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์สภาพความเป็นอยู่ให้ดีและเหมาะสมขึ้น จนเป็นเอกลักษณ์ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ซึ่งสิ่งต่างๆ ทั้งหลายที่มนุษย์ในแต่ละกลุ่มชนชาติ ได้ยอมรับและได้ใช้ร่วมกันนั้น ถือเป็นสิ่งที่เห็นค้เห็นงามด้วยกัน เรียกได้ว่ามีวัฒนธรรมร่วมกัน

² พระยาอนุมานราชธน, วัฒนธรรมสาร, หน้า 21-22.

³ สิทธิชัย ธากานิติ, การศึกษากับสังคม (กรุงเทพฯ: โอเคียนส์โตร์, 2529), หน้า 1.

สมบุรณ์ แก่นทะเคียน ก็กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่า
 " วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องหมายภายนอกที่แสดงแก่โลกว่า
 เจริญเท่านั้น แต่มีผลลึกซึ้งถึงจิตใจของคน วัฒนธรรมเป็นเครื่องผูกศีลธรรม เป็น
 บัณฑิตแห่งความเจริญองงามและแข็งแกร่งมั่นคงของชาติ "4

เคโซ สวานานท์ ก็กล่าวว่า

ชาติใดที่มีพลังทางวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็ง ชาตินั้นไม่มีวันจะ
 ถูกทำลาย การมุ่งทำลายชาติให้สำเร็จสมบูรณ์ จะต้องมุ่งทำลาย
 วัฒนธรรมเป็นที่ตั้ง ความโหดโหดวัฒนธรรมของชาติ ไม่ถูกทำลาย
 หรือทำให้อ่อนแอลง แม้จะมีการยึดครองชาตินั้นได้ทุกอย่างอื่นใด
 ก็ตาม การยึดครองนั้นจะไม่มีวันล้มลุกตกลงไปได้อย่างแน่นอน 5

เฉลิม จันปฐมพงศ์ ก็กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมเกี่ยวกับชาติไว้ว่า

1. เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นอยู่ ความเจริญ เข้มแข็งเกียรติของ
 บุคคลและชาติ เพราะชาติใดที่ไม่มีวัฒนธรรมของตนเอง จะได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม
2. เป็นสิ่งแสดงถึงอายุและความเจริญของชาติ
3. เป็นเครื่องมือบังคับให้คนในชาติปฏิบัติตนไปตามท่านองคลองธรรม
 รักร่มุณะ ส่งเสริมการกระทำดี และสละทิ้งการดำรงอยู่ของชีวิตชั่ว 6

ชนชาติไทยมีประวัติความเป็นมา และการพัฒนาชาติบ้านเมืองมาเป็นเวลา
 นานนับเป็นพันปี ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ในการสร้างบ้านแปลงเมืองนั้น คน

4 สมบุรณ์ แก่นทะเคียน, การประเมินคุณค่าสิ่งพิมพ์เพื่อการวิจัยด้านวัฒนธรรมนิยม
ประเทศไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2519), หน้า 7.

5 เคโซ สวานานท์, "เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย" ประมวลบทความทางวิชาการ
การศึกษาและวัฒนธรรม (กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชนจำกัด, 2526), หน้า 103.

6 เฉลิม จันปฐมพงศ์และคณะ, ประวัติศาสตร์สังคมไทย (นนทบุรี: สำนักพิมพ์
 เสถียรไทย, 2520), หน้า 465.

ไทยได้ประดิษฐ์คิดสร้าง รวมทั้งคัดแปลงปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ทั้งทางวัตถุและจิตใจขึ้นไว้ เป็นวิถีชีวิตของคนไทยโดยเฉพาะ เป็นหลักของชาติและสืบทอดความเป็นชาติไทยอย่าง สม่่า สมอไม้ซากสายมรกตทางวัฒนธรรม ซึ่งบรรพบุรุษของเราได้สร้างสมเอาไว้เป็น สัมบัติ เพื่อการธำรงความเป็นชาติและความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองนั้น มีมากมาย สุกที่จะจาร ในให้ถวนได้ 7

จากความสำเร็จที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์วัฒนธรรม เพราะ มนุษย์รู้จักคิดสร้างสรรค์ และปฏิบัติร่วมกันในสิ่งที่เห็นว่าเป็นที่ว่าง และถูกคองเหมาะสม กับสังคมประเทศชาติตน ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นผู้เจริญเป็นประเทศที่เจริญแล้ว

วัฒนธรรมได้บ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความมั่นคงของชาติ เป็น เอกลักษณะที่ทรงรักษาและสืบทอดต่อ ๆ กันไปให้ยืนยง เพราะหากวัฒนธรรมชนชาติ ใดสูญสลายไปแล้ว ก็เท่ากับว่าชาตินั้น ๆ สลายสิ้นไปเช่นกัน

ชนชาติไทยมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาช้านาน คั้งนั้นจึงต้องมีการธำรง รักษาสืบทอดคองชนรุ่นหลัง ๆ เรื่อยไป ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้เห็น ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่คั้งมา เหมาะสมกับวิถีชีวิต พร้อมกับนำไปใช้ได้อย่าง ถูกคองและถายโยงอีกวาระหนึ่ง

ความหมายของวัฒนธรรม

คำว่า "วัฒนธรรม" เดิมทีเกี่ยวเรียกว่า "พฤฒิธรรม" ภายหลังเปลี่ยน เป็นวัฒนธรรม ผู้ที่คิดคำนี้ขึ้นใช้คือ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ โดยแปลมาจาก คำว่า Culture⁸ และคำว่า Culture นี้มีที่มาจากภาษาฝรั่งเศส โดย

7 เกโซ สนวนานท์, เอกลักษณะวัฒนธรรมไทย, หน้า 103.

8 ส.สิวรักษ์, ลอกครามวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, 2531), หน้า 19.

ฝรั่งเศษเองเอามาจากภาษาละตินคือ Culture อีกทอดหนึ่ง⁹ มีความหมายว่า การเพาะปลูกและบำรุงให้เจริญงอกงาม

คำว่า "วัฒนธรรม" ในภาษาไทยเป็นคำที่ไต่จากกรรวมคำ 2 คำเข้าด้วยกัน ได้แก่

วัฒนธรรม ซึ่งมีความหมายทั่วไปว่า เจริญงอกงามรุ่งเรือง

กรรม ซึ่งหมายถึง กฎ ระเบียบ หรือข้อปฏิบัติ

เพราะฉะนั้น วัฒนธรรม ตามความหมายของคำในภาษาไทย จึงหมายถึง ข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม¹⁰

คำว่า "วัฒนธรรม" มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ซึ่งอ่านวย จันเงิน ก็โลกลาวสรุปเฉพาะที่สำคัญ มีดังนี้คือ

ก. ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี 2525 ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ไว้ว่า สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ, วิถีชีวิตของหมู่คณะ

ข. ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 คำว่า "วัฒนธรรม" หมายความว่า ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

ค. ปัจจุบันนี้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ไว้อีกหลายความหมาย เช่น

"พฤติกรรม และสิ่งที่คนในหมู่พลีสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใจอยู่ในหมู่พวกของตน"

"แบบแผนการดำรงชีวิตของคนในชุมชนหนึ่งที่ประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อความเจริญของชุมชนนั้น โดยมีการดำรงไว้และถ่ายทอดตามกาลสมัย"¹¹

⁹ สุพัทรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2528), หน้า 106.

¹⁰ ณรงค์ เล็งประชา, พื้นฐานวัฒนธรรมไทย, หน้า 1-2.

¹¹ อ่านวย จันเงิน, วัฒนธรรมไทย 25 (มกราคม, 2529): 68.

ประพันธ์ ศรีณรงค์ ก็โต้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมอยู่สามความหมายคือ
วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามที่ใ้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าแห่ง
ความเจริญ

วัฒนธรรม หมายถึง แบบอย่างอันเป็นสิ่งที่เคยปฏิบัติกันมาแต่
โบราณ ไคแก ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ และ

วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้และ
ปฏิบัติในสังคมร่วมกัน ความที่เห็นคเห็นชอบของสังคมนั้น ๆ ¹²

คำว่า "วัฒนธรรม" จึงมีความหมายกล่าวรวม ๆ ได้ว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์
ประดิษฐ์ขึ้น และประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิต ภายทอกลีบต่อกันมาเป็นแบบแผน ที่เห็นว่า
ดีกว่างามเหมาะสมจนเป็นที่ยอมรับของสังคมเรื่อยมา โดยอาจจะคำนึงถึงความเจริญ
งอกงามหรือไม่ก็ตามแต่สำนึกของสังคมนั้น ๆ

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมนั้นได้มีการแบ่งประเภทออกเป็นหลายลักษณะ ตามทัศนความรู้
ในแต่ละแ่งมุมที่ประสงค์เน้น ซึ่งพอกล่าวถึงได้ดังนี้

ดร.งามพิศ สัตย์สงวน โ้กกล่าวถึงประเภทของวัฒนธรรมไว้ว่าเราอาจ
แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ คือ 1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material
Culture) และ 2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material Culture)

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้
เพราะมันคือสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีรูปร่างมีขนาดและน้ำหนักแตกต่างกันไปทั้งแต่
จอบ เสียม มีด หม้อ บ้าน รถยนต์ รถไฟ ไปจนถึงเครื่องจักรกลประเภทต่าง ๆ
มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ โดยปราศจากสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างได้ เช่น เสื้อผ้า
อาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น แต่สิ่งของบางอย่างก็ไม่จำเป็นนัก เช่น เครื่องสำอาง
และบางอย่างยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพด้วย เช่น ปิ่น ภัยุชา และเฮโรอีน แต่ก็ยังมี
กลุ่มคนผลิตมันขึ้นมาถวายเหตุผลต่าง ๆ แม้ว่าจะผิดกฎหมายก็ตาม

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะ
ไม่มีรูปร่างขนาดหรือน้ำหนัก แต่มันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์อย่างมาก วัฒนธรรมประเภทนี้

¹² ประพันธ์ ศรีณรงค์, "วัฒนธรรมไม่มีวันตาย" วัฒนธรรม 25,6

แบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อยคือ

2.1 สถาบันสังคม คือส่วนต่างๆของวัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญหาพื้นฐานของสังคม สถาบันสังคมจึงแบ่งเป็นประเภทต่างๆดังนี้คือ สถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา ศาสนา การแพทย์ สาธารณสุข เป็นต้น สถาบันสังคมคือหัวใจของวัฒนธรรม

2.2 วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมคือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการ และบางอย่างไม่เป็นทางการ วัฒนธรรมประเภทนี้มี 5 ประเภทย่อยคือ

1. ศาสนา ในศาสนาจะมีข้อห้ามต่างๆเช่น ศาสนาพุทธมีศีล 5 ศีล 8 ที่ห้ามฆ่าสัตว์ พุศฺยกถ ลักทวิพฺย กัมของมิมเมว ศาสนาจึงช่วยควบคุมทางสังคมอย่างสำคัญ

2. ความเชื่อทางสังคม คือระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆที่เป็นของคนจำนวนมากในสังคม เช่น ในสังคมไทยคนจำนวนมากเชื่อในนรกสวรรค์ บุญ บาป การทำบุญและโลกหน้า ความเชื่อต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ในระเบียบได้

3. ค่านิยม คือมาตรฐานที่ใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคมบ้าง เมื่อสิ่งใดมีค่าคนก็อยากมีอยากเป็นอยากได้ ความเชื่อในค่านิยมของสังคมทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมขึ้นได้

4. ประเพณีต่างๆ แต่ละสังคมมีประเพณีต่างๆที่ปฏิบัติต่อกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน ประเพณีบางอย่างของไทยมีอายุหลายร้อยปี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา เจริญพระชนม์พรรษาและถวายนาค เป็นต้น เมื่อคนทำตามประเพณีจะทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมขึ้นได้

5. กฎหมาย คือการควบคุมทางสังคมโดยตรง กฎหมายมีความสำคัญมากในสังคมสมัยใหม่ เพราะทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคมได้อย่างดี

2.3 ศิลป นักวิชาการยังถกเถียงกันว่า ศิลปเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุหรือไม่ใช่ ในสายทฤษฎีของศิลปินมักมองศิลปะเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ความจริงมันเป็นที่ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและไม่ใช่ด้วย ศิลปในที่นี้หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานในด้านต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ดนตรี การละคร

นาฏศิลป์ และวรรณกรรม เป็นต้น

2.4 ภาษา คือระบบสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารติดต่อกัน ภาษาในที่นี้ หมายถึง ภาษาพูด ภาษาเขียน รวมทั้งการทำทางต่างๆด้วย

2.5 พิธีกรรม เน้นเฉพาะพิธีที่กระทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่างๆ เช่น ในงานศพประกอบด้วยพิธีต่างๆ ที่กระทำในช่วงเวลาที่ต่างกันไป พิธีบางอย่างทำก่อนพิธีอื่นๆ เช่น การอาบน้ำศพ แ่งตัวมาก่อนการรกรำ เป็นต้น¹³

แปลก สนธิรักษ์ ไก่กล่าวถึงการแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 อย่างคือ

1. คติธรรม ไก่แก่ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจและได้มาจากศาสนา เช่น ชัยนัมมันเหียร เสียสละ สามัคคี รู้จักรับผิดชอบ ไขปัญญาในทางที่ถูก ออม ประหยัด ซอภัยให้อภัย ทำผิดรับผิด ซื่อสัตย์สุจริต ความรอบคอบ การเที่ยงตรงก่อเวลา ฯลฯ

2. เนติธรรม ไก่แก่ วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณี ที่ยอมรับนับถือว่ามีความสำคัญต่อกฎหมาย เช่นศึกษาให้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมาย เคารพต่อกฎหมายของบ้านเมืองในทุกกรณี ใช้สิทธิของกฎหมาย โดยความสุจริต และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น พยายามศึกษาให้รู้ถึงกฎหมายต่างๆ ที่ใช้บังคับเป็นกฎหมายอยู่ในปัจจุบัน ฯลฯ

3. วัตถุธรรม ไก่แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น ที่เกี่ยวกับการกินที่อยู่ ที่ เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือนและอื่นๆ เช่น รู้จักกินที่รู้จักอยู่ ที่ รู้จักทำเครื่องใช้หรือทำงานเล็กๆน้อยๆได้ ปลุกบ้านให้ถูกสุขลักษณะน่าคนอยู่ รู้จักรักษาความสะอาดบ้านเรือน และเครื่องแก่งตัวรวมทั้งร่างกาย รู้จักแก่งกาย ให้มีระเบียบถูกต้องตามกาลเทศะและความนิยม รู้จักรักษาโบราณวัตถุ โบราณสถาน และศิลปวัตถุ ไม่ฉีกเขียนเขียนหรือทำลายหรือส่งไปนอกประเทศ ช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ เช่น บ้านหลวง ที่ทำการรัฐบาล โรงเรียน โรงพยาบาล สายโทรเลข โทรศัพท์ ทางรถไฟ และถนนหลวง เป็นต้น รู้จักสร้างความเจริญทางวัตถุให้แก่ตนเองและประเทศชาติ พยายามประกอบงานอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ อันจักเป็นเหตุยกฐานะความเป็นอยู่ของตนให้สูงขึ้น ฯลฯ

¹³ งามพิศ สัตย์สงวน, มานุษยวิทยา: มโนภาพ "วัฒนธรรม"

4. สหธรรม ไก่แก้ว วัฒนธรรมทางสังคม นอกจากหมายถึงคุณธรรม
 ต่างๆที่ทำให้คนเรายูบรวมกันเป็นชาติ โดยที่ด้อยอาศัยกันแล้ว ยังรวมทั้งระเบียบ
 มารยาทที่จะติดต่อกันเกี่ยวกับสังคมทุกชนิด เช่น มารยาทในการเป็นแขกไปหาผู้อื่น มารยาท
 ในโต๊ะอาหาร การไปงานมงคลและงานศพ มารยาทในการโต้ตอบจดหมาย มารยาท
 ในการขับรถและเดินถนน มารยาทในการเดินทาง การโดยสารเครื่องบิน เรือโดยสาร
 และรถประจำทาง รู้จักแสดงความเคารพต่อสถานที่และสิ่งแทนซึ่งควรเคารพ ทั้งของ
 ชาติตนและของคนอื่น ไม่แสดงอาการกุ่มมึน เหยียบย่ำชนบทรธรรมเนียม และสิ่งเคารพ
 ของคนอื่น พยายามทำให้เข้าไหนเข้าได้ รู้จักกาลเทศะ ฯลฯ 14

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ

1. สาขามนุษยศาสตร์ (The Humanities) ไก่แก้ว วัฒนธรรม
 ที่ว่าด้วย ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรมศีลธรรม ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา
 ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น
2. สาขาศิลป (The Arts) ไก่แก้ว วัฒนธรรมในเรื่อง ภาษา
 วรรณคดี กวีนิพนธ์ วรรณกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น
3. สาขาการช่างฝีมือ (The Practical Crafts) ไก่แก้ว
 วัฒนธรรมในเรื่อง การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำ
 เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม การจักสานไม้ การทำตุ๊กตา
 การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น
4. สาขาหัตถกรรมศิลป์ (The Domestic Arts) ไก่แก้ว
 วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร เลี้ยงสัตว์ การแต่งกาย บ้าน ยา การดูแลสุขภาพ ครอบครั
 การรู้จักประกอบอาชีพ ช่วยเศรษฐกิจในครอบครัว เป็นต้น
5. สาขากีฬาและนันทนาการ (The Sports and Recreation)
 ไก่แก้ววัฒนธรรมในเรื่อง การละเล่น มวยไทย ฟันดาบสองมือ กระบี่กระบอง
 กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น 15

¹⁴ แปลก สนธิรักษ์, ระเบียบสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา (กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว, ม.ป.ป.), หน้า 44-46.

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, คู่มืออบรมวัฒนธรรมไทยระดับ
มัธยมศึกษา (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กราฟิควอร์ค, 2526), หน้า 9-10.

จากประเภทของวัฒนธรรมที่โลกกล่าวอ้างมาจะเห็นได้ว่า แม้จะมีลักษณะ
การแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆคือ วัฒนธรรมทางวัตถุและ
วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ การแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 อย่างคือ คติธรรม เนติธรรม
วัตถุธรรม และสหธรรม การแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ สาขามนุษย์ศาสตร์
สาขาศิลป สาขากาชาดช่างฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ สาขากีฬาและนันทนาการ ล้วน
จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมนั้นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นวัตถุ และไม่ใช่วัตถุอย่าง
ขาดเสียไม่ได้ ซึ่งพระยาอนุমানราชชนกได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมอย่างกว้างๆไว้
2 ประการคือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขกาย เพื่อใ้ได้อยู่ที่กินดี
มีความสะดวกสบายในการครองชีพ วัฒนธรรมประเภทนี้โคแก สิ่งที่สำคัญ
เบื้องต้นในชีวิต 4 อย่าง และสิ่งอื่นๆเช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ
ตลอดจนเครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เป็นเครื่องป้องกันตัว ก็ส่งเคราะห์เขาอยู่
ในประเภทนี้โค

2. วัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึงถึงสิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความ
เจริญองงาม โคแก่การศึกษาวิชาความรู้อันนำรุ่งความคิดทางปัญญา เช่น
ศาสนาและจรรยา ศิลปและวรรณคดี กฎหมายและระเบียบประเพณี ซึ่ง
ส่งเสริมความรู้สึกลงทางจิตใจใหงองงาม หรือให้สบายใจ¹⁶

อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยโคยึดแนวการแบ่งวัฒนธรรมตาม
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 5
สาขา ตามแนวหลักสากล ด้วยมีลักษณะรายละเอียดครอบคลุมแขนงวิชาการต่างๆ โค
อย่าง เป็นระเบียบแบบแผนเป็นอย่างดี

ลักษณะของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมมีลักษณะที่สำคัญอยู่หลายประการ ที่จะบ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรม
ดังนี้คือ

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมมีส่วนเป็นเจ้าของไม่มากก็น้อย

¹⁶ พระยาอนุমানราชชนก, วัฒนธรรมสาร, หน้า 10.

ลักษณะหรือนิสัยของบุคคลแต่ละคน เราไม่ถือว่าเป็นวัฒนธรรม แต่นิสัยนี้อาจจะเป็น วัฒนธรรมได้ ถ้านิสัยนี้เป็นสิ่งที่เราได้เรียนรู้มาจากบุคคลอื่น และทุกคนในกลุ่มก็เป็นเช่นเดียวกับเรา เช่น แม้ว่าบุคคลแต่ละคนในแต่ละชาติ จะมีอุปนิสัยและลักษณะ ทำทางแตกต่างกันไป เราก็สามารถกล่าวถึงอุปนิสัยและลักษณะของชนชาตินั้นๆได้ ทั้งนี้เพราะแต่ละชาติมักจะมีลักษณะบางอย่างที่ทุกคนมีเหมือนกัน อันนี้เราจัดว่าเป็น วัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ¹⁷

2. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในอาณาบริเวณหนึ่ง ¹⁸ วัฒนธรรม ก็คือเป็นวิถีชีวิต (way of life) หรือแผนการดำเนินชีวิต (design for living) ของมนุษย์ ¹⁹ วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำรงชีวิตในสังคม วัฒนธรรมนั้นโดยเนื้อแท้แล้วก็คือสิ่งใดๆที่มนุษย์คิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยนัยนี้เราจึงอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมคือชีวิตและชีวิตก็คือวัฒนธรรม ²⁰ ความคิดในเรื่องวัฒนธรรมทำให้สามารถ จำแนกวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งจากอีกสังคมหนึ่งเป็นวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง เพราะบุคคล เกิดในสังคมใดก็เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น เช่นวัฒนธรรมชาวเขากางกับวัฒนธรรม ของคนในเมือง วัฒนธรรมของชาวไทยอิสลามกางกับวัฒนธรรมของชาวไทยที่นับถือ พุทธศาสนา โดยนัยนี้วัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกชาติหรือทุกยุคทุกสมัย แต่พอ จะกล่าวได้ว่า วิถีชีวิตของชาวไทยก็ดี อเมริกาก็ดี ญี่ปุ่นก็ดี หรือชาติอื่นๆ จะมี วิถีชีวิตที่เป็นลักษณะของตนเอง ²¹

¹⁷ รพีพรธม สุวรรณรัฐโชติ, สังคมวิทยา (ภาคใหญ่ : โรงพิมพ์ไชน่า, 2530), หน้า 32.

¹⁸ วิเชียร รักการ, วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์, 2529), หน้า 29.

¹⁹ อานนท์ อาภาภิรม, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์, 2525), หน้า 33

²⁰ วราคม ที่สุกะ, มนุษย์กับสังคม (กรุงเทพฯ: มิคตรสยาม, 2527), หน้า 259.

²¹ สุพิศกวี สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 142.

3. พฤติกรรมที่เห็นว่าเป็นวิถีชีวิตมนุษย์นั้น ไม่ใช่เป็นพันธกรรมแต่เป็นการเรียนรู้²² การดำเนินชีวิตในสังคมมิใช่เป็นสิ่งที่บังเอิญเกิดขึ้นแก่มนุษย์ทุกคน เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ในบรรดาสัตว์ที่มีชีวิตทุกชนิด มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง ซึ่งได้พยายามยกตนเองให้สูงส่งกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ โดยอาศัยคุณสมบัติหลายประการที่มนุษย์มี แต่สัตว์อื่นมีน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย เช่นความสามารถของมันสมอง มนุษย์คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ สิ่งใดที่มนุษย์รุ่นผู้ใหญ่คิดได้ ทำได้ ก็จะได้ถ่ายทอดความคิด วิธีการทำและวิธีการแก้ปัญหา นั้น ไปให้มนุษย์รุ่นลูกหลานสืบต่อกันมา บรรดาความรู้ ความคิด ตลอดจนวิธีการทำงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีการถ่ายโอนจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่ขาดตอน ทั้งนี้เพราะอาศัยกระบวนการการเรียนรู้โดยวิธีธรรมชาติ โดยนัยตรงกันข้ามถ้าบังเอิญว่ามนุษย์รุ่นผู้ใหญ่ไม่พยายามถ่ายทอดความรู้ ความคิด เป็นต้น ไปให้ลูกหลานตนเอง หรือมนุษย์รุ่นลูกหลานไม่สามารถรับการถ่ายทอด เพราะถูกกีดขวางจากความเป็นสมาชิกของสังคมนั้นหรือเพราะสาเหตุใดก็ตาม วัฒนธรรมของสังคมนั้นก็แน่ใจได้ว่า จะตงายไปหรือสูญไปพร้อมกับมนุษย์รุ่นนั้นที่ตายไป²³ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้ ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพ หรือทางกรรมพันธุ์²⁴ แหล่งสำคัญในการเรียนรู้วัฒนธรรมอันถัดมาแรกก็คือ ครอบครัว รองลงมาได้แก่ เพื่อนเล่น โรงเรียน หนังสือ ตลอดจนสื่อมวลชนต่างๆ การที่มนุษย์สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมได้ก็โดยอาศัยภาษาตนเอง²⁵ เพราะฉะนั้นการเรียนรู้จึงเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งของวัฒนธรรม²⁶

4. พฤติกรรมดังกล่าวจะสืบต่อกันต่อไป โดยอาศัยตัวมนุษย์เองและมนุษย์เองก็อาศัยสัญลักษณ์เป็นตัวสื่อ²⁷ การสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Communication) ได้แก่การที่มนุษย์มีภาษาใช้ที่แน่นอน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นก่อนมายังคนรุ่นหลังๆ ดำเนินการสืบต่อเนื่องกันมาไม่ขาดสาย เพราะ

²² วิเชียร รัตการ, วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย, หน้า 29.

²³ วราคม ที่สุกะ, มนุษย์กับสังคม, หน้า 260.

²⁴ สุพักตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 141.

²⁵ รพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ, สังคมวิทยา, หน้า 32.

²⁶ อานนท์ อากาศิรม, สังคมวิทยา, หน้า 91.

²⁷ วิเชียร รัตการ, วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย, หน้า 29.

ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็น " มรดกแห่งสังคม " 28

5. เป็นสิ่งไม่คงที่ เพราะมนุษย์มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ 29 ลักษณะวัฒนธรรมในข้อนี้ซึ่งบ่งชี้ว่าทำไมความรู้ความคึก และแบบแผนของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบัน จึงไม่เหมือนกับความรู้ความคึก และแบบแผนของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยโบราณ มีนักเขียนท่านหนึ่งกล่าวว่า สังคมกับวัฒนธรรมเป็นเสมือนสิ่งอันเดียวกัน ไม่อาจแยกจากกันได้ เปรียบได้กับกระดาษแผ่นเดียวซึ่งมีสองหน้า หน้าที่หนึ่งเป็นสังคม อีกหน้าที่หนึ่งเป็นวัฒนธรรม ธรรมชาติของสังคมมีการเปลี่ยนแปลง (Dynamic) เพราะฉะนั้นธรรมชาติของวัฒนธรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมนี้จึงทำให้สังคมและวัฒนธรรม ในยุคสมัยหนึ่งไม่เหมือนกับสังคมและวัฒนธรรมของยุคสมัยก่อนมา โดยสิ้นเชิง ถ้าบังเอิญว่าสังคมและวัฒนธรรมไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย นั้นย่อมหมายถึงว่า สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ยุคสมัยปัจจุบันยังคงเป็นเหมือนกับเมื่อสมัยหลายหมื่นปีมาแล้วอย่างแน่นอน 30

6. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นสิ่งที่เหนืออินทรีย์ (Superorganic) ใ้มีการแบ่งปรากฏการณ์ธรรมชาติออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. อินทรีย์ (Inorganic) เป็นปรากฏการณ์ที่ค้นคว้าได้จากวิทยาการในส่วนของวิทยาศาสตร์ทางกายภาพ (physical Science) ซึ่งได้แก่ความรู้ว่าควยแร่ธาตุ เช่น อินทรีย์เคมี (inorganic chemistry)

2. อินทรีย์ (Organic) ค้นคว้าได้จากวิทยาการในส่วนของวิทยาศาสตร์ทางชีวภาพ (biological Sciences)

3. เหนืออินทรีย์ (Superorganic) ค้นคว้าได้จากวิทยาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมศาสตร์ 31

28 อานนท์ อากาศิรม, สังคมวิทยา, หน้า 32.

29 สุพิศรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 143.

30 วราคม ทีสุกะ, มนุษย์กับสังคม, หน้า 260-261.

31 ปหาณี ฐิติวัฒนา, สังคมวิทยา (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 18-19.

"วัฒนธรรม" มีลักษณะเป็น Superorganic นั้น เป็นการอธิบายว่า วัฒนธรรมไม่ใช่ทั้ง " อนินทรีย์ " และ " อินทรีย์ " เพราะ Superorganic หมายถึง สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์อย่างเดียวกันได้ ในแง่ของกายภาพหรือชีวภาพนั้น อาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในเรื่องของวัฒนธรรม กล่าวคือของสิ่งหนึ่งอาจมีความหมายหรือเอามาใช้ต่างกันออกไปในแต่ละสังคม ทั้งๆที่ก็คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง ขอยกตัวอย่างเช่น ลิ่น เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของทุกคน ชาวธิเบตนำมาใช้ในการแสดงออกซึ่งความเคารพนับถือด้วยการ " แลบลิ้น " ออกมา ส่วนชาวไทยกลับถือว่าไม่สุภาพเป็นต้น ³²

มนุษย์เท่านั้นที่มีวัฒนธรรมในลักษณะที่อยู่เหนืออินทรีย์ ขณะที่สัตว์มีลักษณะเพียงอินทรีย์เท่านั้น ลักษณะอินทรีย์นั้นของอาศัยการถ่ายทอดทางสายโลหิต (พันธุกรรม) เป็นสำคัญ และเป็นไปในสายลง (จากแม่สู่ลูกหลาน ฯลฯ) ในขณะที่มนุษย์ทำได้โดยการเรียนรู้ เป็นเรื่องของนอกร่าง นอกอินทรีย์ และไม่จำเป็นต้องรับทางสายโลหิต ในทางลงเท่านั้น อาจจะย้อนกลับได้ (แม่อาจเรียนรู้จากลูกได้) ลักษณะที่แตกต่างชัดเจนระหว่างอินทรีย์ในสัตว์ และอยู่เหนืออินทรีย์ในมนุษย์อีกข้อหนึ่งคือ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ของสัตว์นั้นกระทำโดยการที่สัตว์จะปรับสภาพทางร่างกายของตนเอง เช่น จึงจะปรับตัวให้เป็นสัตว์ออกนอกดินกับผนังสีนวลและทึบไฟนอน และจึงจกตัวเค็มนี้จะปรับสีผิวของมันใหม่ให้กลมกลืนกับสีไม้ เมื่ออยู่ที่ผนังสีไม้ของไม้โดยธรรมชาติ แต่สำหรับมนุษย์ซึ่งมีลักษณะเหนืออินทรีย์นั้น จะปรับและเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในขณะที่ร่างกายยังคงเค็ม มนุษย์รู้จักคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เช่น ออกแบบเสื้อผ้า สร้างที่อยู่อาศัย ความสะดวกสบายขึ้นมาแทน กล่าวสั้นๆคือ สัตว์ก็ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม แต่มนุษย์สามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนได้ ³³

7. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่เหนือปัจเจกบุคคล (Superindividual)
หมายความว่าบุคคลคนเดียวไม่สามารถสร้างหรือทำลายวัฒนธรรมได้ แต่สมาชิกทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบวัฒนธรรมร่วมกัน คือ จะสร้างวัฒนธรรมใหม่ก็ได้ หรือจะทำลายวัฒนธรรมเก่าที่มีอยู่แล้วก็ได้ วัฒนธรรมใดๆก็ตามอยู่เหนือปัจเจกบุคคล แต่มนุษย์

³² อานนท์ อากาศิกรม, สังคมวิทยา, หน้า 33.

³³ รพีพรพรณ สุวรรณธรรม, สังคมวิทยา, หน้า 33.

ส่วนใหญ่จะสามารถจะสัมผัสและจัดแจงวัฒนธรรมได้ จึงพอสรุปได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมมีได้สร้างขึ้นโดยปัจเจกบุคคลคนเดียว แต่วัฒนธรรมเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (Group product) เป็นวิถีทางที่ทุกคนมีส่วนร่วม

วัฒนธรรมเจริญงอกงาม โดยผ่านการปะทะสังสรรค์ของปัจเจกบุคคลหลายคน

2. วัฒนธรรมมิใช่เป็นสิ่งที่มาตั้งแต่เกิดหรือมีอยู่ภายใน (Inborn or innate) ปัจเจกบุคคลได้รับวัฒนธรรมจากสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งมีอยู่ก่อนหน้าที่เขาเกิดมาแล้ว

3. ปัจเจกบุคคลไม่สามารถทำลายวัฒนธรรมได้ วัฒนธรรมจะยังคงอยู่แม้หลังจากเขาตายไปแล้ว ปัจเจกบุคคลอาจจะเกิดขึ้นมาแล้วตายไปอีก วัฒนธรรมก็ยังคงอยู่ต่อไป

4. ความเจริญงอกงามของปัจเจกบุคคล ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมในอีกส่วนหนึ่ง นอกเหนือจากวัฒนธรรมปัจจุบัน³⁴

8. วัฒนธรรมอาจพบจุกจบหรือตายได้ในที่สุด โดยเหตุที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางสังคม วัฒนธรรมจะมีชีวิตอยู่ได้ก็ต่อเมื่อยังมีมนุษย์และมีสังคมอยู่เท่านั้น ถ้าปราศจากมนุษย์และสังคมเสียแล้ว วัฒนธรรมก็ถึงจุกจบได้ ซึ่งเราเรียกว่า " วัฒนธรรมที่ตายแล้ว " (Dead Culture)

วัฒนธรรมที่พบจุกจบแสดงว่าวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม และมนุษย์ในสังคม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมย่อมเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมและสังคมเป็นสิ่งที่ควบคู่กัน ถ้าสังคมมนุษย์ปราศจากวัฒนธรรมแล้ว สังคมมนุษย์ก็ไร้ความหมาย ไร้คุณค่าใดๆ และไม่อาจต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของตนเองได้ จึงถือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคนจะคอยช่วยกันสร้างสรรค์ และพัฒนาวัฒนธรรมของตน เพื่อสังคมจะได้อยู่รอดปลอดภัยต่อไป³⁵

จากลักษณะของวัฒนธรรมทั้ง 8 ข้อดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงตัววัฒนธรรมที่มนุษย์ได้คิดสร้างขึ้นปฏิบัติยึดถือในสังคมว่า วัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่าต่อสังคม คอสมาชิกในสังคม ในอาณาบริเวณที่คึกคักต้องกัน ยอมรับ

³⁴ วราคม ที่สุกะ, มนุษย์กับสังคม, หน้า 261-262.

³⁵ วิเชียร วัลการ, วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย, หน้า 31.

ร่วมกัน เห็นชอบเป็นแนวเดียวกันในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข ซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้และเข้าใจ เช่นเดียวกัน พร้อมกันนี้ก็จะต้องทำหน้าที่ถ่ายทอด สืบต่อไปให้กับชนรุ่นหลังใ้รู้ควยอย่างทอเนื่อง นอกจากนี้ก็จะต้องศึกษาค้น แสวงหา ปรับปรุง กักแปลง สิ่งอันเป็นวัฒนธรรมเดิมให้ดีและงงามยิ่งๆขึ้นไปด้วยเช่นกัน วัฒนธรรมจึงจะเจริญได้ และสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมใ้คนนั้นก็คือ สิ่งที่มีมนุษย์มีอยู่เหนือสัตว์ และอินทรีย์แห่งตน ลักษณะของวัฒนธรรมจึงจะจรโลงและเจริญอยู่ใ้ตลอดไปไม่ดับสูญ

หน้าที่ของวัฒนธรรม

โดยที่วัฒนธรรมหมายถึง ส่วนใหญ่ทั้งหมดอันซับซ้อนซึ่งรวมไปถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลป ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และสิ่งอื่นๆทั้งหลายที่อาจจะให้ มีขึ้นได้ ทลออกจนความเคยชินต่างๆที่คนเราใ้มาใช้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีหน้าที่ (The function of culture) ในสังคมมนุษย์ สรุปลงได้ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมสร้างมนุษย์ (Culture creates men)

หมายความว่าวัฒนธรรมจะกำหนดเป้าหมายของชีวิตว่าควรมีเป้าหมายอย่างไร กำหนดรูปแบบของครอบครัว อะไรดีอะไรถูก เป็นต้น

2. วัฒนธรรมจะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น กำหนดกษัตริสถานต่างๆทางสังคม และกำหนดไ้แม่แต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพ เช่น จะรับประทานอาหารวันละกี่มื้อ จะแต่งงานอายุควรเท่าใด กำหนดความแตกต่างในค่านิยมบุคลิกภาพของหญิงและชาย 36

และจากหน้าที่ของวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ ระพีพรรณ สุวรรณรัฐโชติ ก็ใ้กล่าวถึงว่าเป็นอิทธิพลของวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความแตกต่างของแต่ละสังคม ซึ่งอธิบายว่า

1. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น รูปแบบของครอบครัว บางสังคมนิยมครอบครัวแบบสามเีเดียว

ภรรยาเดียว และบางสังคมนิยมมีครอบครัวแบบสามีหนึ่งคนมีภรรยาได้หลายคน หรือ กลุ่มคนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกถือว่า การคุมกำเนิดเป็นบาป เป็นต้น

2. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น กำหนดลักษณะที่อยู่อาศัย อาหารที่ใช้ในการดำรงชีวิต อายุของการแต่งงาน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมมีบทบาทในการชักเสลาและตกแต่งชีวิตของแต่ละคน ให้เป็นไปในรูปที่ควรจะเป็น วัฒนธรรมจะสร้างให้คนที่เกิดและอยู่ในวัฒนธรรมไทย มีความเป็นไทย มีความคิดความเห็นแบบไทยๆ และในทำนองเดียวกัน วัฒนธรรมจีนก็จะตกแต่งชีวิตของชาวจีน ให้เป็นแบบจีน

3. วัฒนธรรมเป็นวิธีการควบคุมสังคม วัฒนธรรมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่สังคมได้ เพราะวัฒนธรรมประกอบด้วย บรรทัดฐาน กฎหมาย ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ และได้กำหนดบทลงโทษไว้สำหรับบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตาม จึงนับได้ว่าวัฒนธรรมเป็นเครื่องบังคับและควบคุมสังคมได้เป็นอย่างดี 37

จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมนั้นมีอิทธิพลต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ค่ายว่ามนุษย์นั้น เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมขึ้น เพื่อการดำรงชีวิตที่ดียิ่ง ดังนั้นวัฒนธรรมในด้านต่างๆ จะทำหน้าที่สนองตอบต่อมนุษย์ ใ้มนุษย์อยู่ในกรอบหรือขอบเขตของความถูกต้องที่งามอยู่เสมอ เหตุนี้มนุษย์จึงต้องพยายามที่จะปรับปรุงและสรรสร้างวัฒนธรรมให้เจริญ โดยถือเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคน เพื่อวัฒนธรรมที่สรรสร้างขึ้นนั้นจะได้นำมาช่วยชีวิตมนุษย์ที่งามและเป็นสุขตอบแทนได้

องค์ประกอบของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นผลจากการที่มนุษย์ได้เข้าควบคุมธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดการจักระเบียบทางสังคม ระบบความเชื่อ ศิลปกรรม ค่านิยม และวิทยาการต่างๆ ฉะนั้นจึงอาจแยกอธิบายถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. องค์คติ (Concepts) ได้แก่ ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ และอุดมการณ์ต่างๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าองค์เดียว ความคิดในเรื่องระบบเศรษฐกิจ ความเข้าใจในเรื่องราวของมนุษย์และอุดมการณ์ คือแผนการทางความคิดเห็นของตน

2. องค์วิธีการ (Usages) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งแสดงออกในรูปพิธีกรรมต่างๆ เช่น ประเพณีการโกนผมไฟ พิธีการสมรส พิธีการตั้งศพ พิธีการนั่งโต๊ะรับประทานอาหาร และประเพณีการแต่งกาย

3. องค์การ (Organization) ได้แก่ องค์การ สถาบัน สมาคม หรือสโมสร ซึ่งได้ตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบและระบบ กล่าวคือมีเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับ มีวิธีการดำเนินงานอย่างมีระบบและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน องค์การที่เล็กที่สุดคือ ครอบครัว และองค์การที่ใหญ่ที่สุดคือ องค์การสหประชาชาติ

4. วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) วัตถุที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้เรียกว่า วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ในระบบการเกษตรกรรม ระบบอุตสาหกรรม และเครื่องมือเครื่องใช้ในทางวัฒนธรรม เช่น คนโทน้ำ จาน ถ้วย และมีก เป็นต้น ตลอดจนผลิตภัณฑ์ของมนุษย์ในทางศิลปกรรม เช่น ภาพเขียน รูปปั้น ส่วนของวัตถุที่ไม่มีรูปร่างแต่เป็นเครื่องหมายแสดงถึงสัญลักษณ์ (Symbol) ได้แก่ ภาษาและตัวเลข เป็นต้น ³⁸

องค์ประกอบของวัฒนธรรมทั้ง 4 ประการนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของความเชื่อ การถือประเพณีปฏิบัติเป็นประเพณี มีการร่วมถึงสวัสดิมงคล และความชื่นชมในศิลปะ และประโยชน์การใช้สอย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางค่านิยมกับวัฒนธรรมทางค่านิยมจิตใจนั่นเอง

จากเรื่องของวัฒนธรรมที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญมาก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องของวัฒนธรรมในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์เนื้อหาทางวัฒนธรรม ในหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพื่อที่จะได้ศึกษาถึงเนื้อหาทางวัฒนธรรม ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมอันเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่ชนรุ่นหลัง โดยเฉพาะชนรุ่นหลัง ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับที่เด็กไทยทุกคนจะต้องได้รับ และโดยส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว เด็กเหล่านี้มักจะไม่ได้อ่านหนังสือในระดับที่สูงๆขึ้นไปอีก ทำให้วิถีชีวิตของเขาอาจต้องประสบกับปัญหาต่างๆในการดำเนินชีวิตได้

ดังนั้นการไต่ศึกษาถึงเนื้อหาทางวัฒนธรรม ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมในระบอบนี้ ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์หนังสือ ให้มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่งดงาม ปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้จักวิทยา ชื่นชมและยินดีในวัฒนธรรมที่งดงาม กอปรกับเป็นการส่งเสริม ให้เด็กได้รักการอ่านหนังสือ อันเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่งดงามต่อไปในอนาคต

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

ธรรมชาติของหลักสูตรก็เหมือนกับธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง คือจะคงมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งแต่ละครั้งก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นบ้าง แต่เจตนาของการเปลี่ยนแปลงทางหลักสูตรนั้น ก็เพื่อจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตในแต่ละยุคสมัย

หลักสูตรประถมศึกษา 2503 หลังจากที่ใช้มาชั่วระยะเวลาหนึ่ง ก็เกิดความไม่เหมาะสมกับสมัยปัจจุบันหลายประการ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 เมื่อปี พ.ศ. 2521

หลักสูตรการศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข³⁹

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นั้น แนวทางหรือเจตนารมณ์ของหลักสูตร ในจุดหมายหมวดที่ 4 การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาตินั้น ได้กำหนดแนวทาง ข้อหนึ่งว่า "รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ" ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมเพราะได้กำหนดแนวทางให้นักเรียนได้รู้คุณค่าของวัฒนธรรม ชื่นชมในวัฒนธรรม และรักษาวัฒนธรรมของชาติเอาไว้

³⁹สำเนา บุญเวส, หลักสูตรและหนังสือเรียนประถมศึกษา, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ, 2524), หน้า 85.

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้กำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรออกเป็น กลุ่มประสบการณ์ 4 กลุ่ม คือกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย และคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ในที่นี้พอจะกล่าวถึงกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังนี้

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิต และสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี ประสบการณ์ที่จัดในกลุ่มนี้กับปัญหาและความต้องการของคนไทย ทั้งอดีตปัจจุบันและอนาคต ทางค่านิยม ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษา สื่อสาร ฯลฯ

จุดประสงค์ทั่วไปมีดังนี้

1. ให้ความเข้าใจพื้นฐาน และปฏิบัติคนให้ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่วนบุคคลและชุมชน
2. ให้ความรู้พื้นฐานและความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้
3. ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
4. ให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางสังคม
5. ให้ความเข้าใจเชื่อมโยงในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
6. ให้เข้าใจหลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถปฏิบัติตามหลักการที่ตนเชื่อมั่นนั้นได้
7. ให้รู้จักหลีกเลี่ยงภัยจากสิ่งเสพติด
8. ให้ภาคภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นเอกราชของชาติ⁴⁰

⁴⁰ ชีวะ ภูษิตเจริญ, การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 128.

จากจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทั้ง 8 ข้อดังกล่าว เป็นจุดประสงค์โดยกว้างๆ ครอบคลุมระดับประถมศึกษา ดังนั้นจึงขอลดลงถึงจุดประสงค์ ในแต่ละระดับชั้นอันเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามลำดับดังนี้

1. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ทำความสะอาดปากและแปรงฟันใ้ถูกวิธี
2. รักษามือเท้ามให้สะอาดอยู่เสมอ าลาให้สะอาด
3. แต่งกายใ้เองตามลำพังอย่างเรียบร้อย
4. บอกวิธีป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ หูตาจมูก าลา ไ้
5. บอกใ้ว่าอาหารใ้มีประโยชน์ อาหารใ้ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
6. ปฏิบัติตนใ้การกินอยู่ ชับถ่าย ไ้้อย่างถูกต้อง
7. บอกประโยชน์ของการออกกำลังกาย การพักผ่อน การนอนใ้
8. ช่วยเหลือตนเองใ้การเดินทางการเล่นใ้
9. บอกชื่อพืชที่พบเห็น หรือนำมาใ้ดูใ้
10. อธิบายลักษณะการเจริญเติบโตและประโยชน์ของพืชใ้
11. บอกชื่อสัตว์และธรรมชาติของสัตว์ที่นิยมเลี้ยงใ้ในท้องถิ่นใ้
12. บอกประโยชน์และวิธีเลี้ยงสัตว์ที่ใ้มีใ้ในท้องถิ่นใ้
13. บอกชื่อตัวชื่อสกุลวัน เดือนปี เกิดที่ใ้ตั้งของบ้านจำนวนสมาชิก และชื่อคนใ้ในบ้านของตนเองใ้
14. บอกผลใ้ที่เกิดจากคนใ้ในบ้านทำหน้าที่ของตนเองใ้ถูกต้อง
15. บอกวิธีเลือกชื่อของใ้ของกินและของเล่นใ้
16. บอกชื่อโรคติดต่อและวิธีป้องกันใ้
17. บอกชื่อที่ใ้ตั้งของโรงเรียนตำแหน่งและหน้าที่ของบุคคลที่ทำงานใ้ในโรงเรียนใ้
18. ปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน (เช่น เข้าแถวตอนเช้า แต่งกายเรียบร้อย าลา)
19. เล่าความเป็นมาของชุมชนที่ตนเองอยู่ใ้
20. บอกวิธีการไปมาติดต่อภายในชุมชนที่สะดวกและปลอดภัยใ้
21. บอกบริการที่ใ้มีอยู่ในชุมชนของตนเองใ้

22. บอกชื่อผลิตภัณฑ์และอาชีพที่มีในชุมชนตลอดจนสภาพแวดล้อมที่มีต่ออาชีพได้
23. บอกชื่อพืชและสัตว์ที่เป็นอันตรายซึ่งมีในชุมชนของตนได้
24. บอกประโยชน์ของดิน หิน น้ำ และอากาศได้
25. บอกประโยชน์ของดวงจันทร์ ดวงดาว ดวงอาทิตย์ได้
26. ชี้ออกทิศและบอกชื่อทิศต่างๆได้ถูกต้อง
27. บอกช่วงเวลา เช้า สาย บ่าย เย็น กลางคืนได้ถูกต้อง
28. อธิบายความหมายของคำว่า " ธาติไทย " และ " คนไทย " อย่างย่อๆได้
29. บอกลักษณะความหมายของสีต่างๆในธงชาติไทยได้
30. ทำความเคารพแบบไทยๆ เช่น ไหว้ กราบ หมอบกราบได้
31. ปฏิบัติตนได้ถูกต้องเมื่อได้ยินเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี
32. เล่าเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้าอยู่หัว พระราชินี พระบรมโอรสาธิราช และพระราชธิดาได้
33. บอกพระราชกรณียกิจสำคัญๆที่ในหลวง พระราชินี ทรงกระทำแก่ชุมชนของตนได้
34. เล่าข่าว เหตุการณ์สำคัญ และวันสำคัญในรอบปีได้
35. บอกความสำคัญของวันสำคัญและวิธีปฏิบัติตนในวันเหล่านั้นได้

2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ทำความสะอาดร่างกาย มือ เท้า ผิวหนัง ผม เล็บ หู ทา จมูกได้
2. แปรงพันผ้าสะอาดถูกวิธี และรักษาพันให้สะอาดอยู่เสมอ
3. แต่งกายให้ตัวเองได้เรียบร้อย และเหมาะสมกับกาลเทศะ
4. ปฏิบัติตนในการกินอยู่และขับถ่ายได้ถูกต้อง
5. ปฏิบัติตนในการออกกำลังกาย การพักผ่อน การนอน ได้ถูกต้องและถูกวิธี
6. แบ่งเวลาสำหรับกิจกรรมการเรียน การทำงาน การออกกำลังกายและการพักผ่อนได้
7. บอกวิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่บ้าน ที่โรงเรียน และในทางสัญจรไปมา ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นได้

8. อธิบายถึงลักษณะการเจริญเติบโตและประโยชน์ของพืชได้
9. บอกอันตรายและวิธีป้องกันสัตว์บางชนิดได้
10. บอกประโยชน์ที่ได้รับจากบ้านได้
11. บอกจำนวนสมาชิกความสัมพันธ์ความสำคัญ และลักษณะของสมาชิกที่ดีของบุคคลในบ้านได้
12. ยกตัวอย่างของจำเป็นที่ควรซื้อและบอกเหตุผลได้
13. บอกชื่อโรคสาเหตุและการป้องกันโรคติดต่อกันที่เด็กเป็นกันมากในห้องชั้นได้
14. อ่านแผนผังง่าย ๆ ของโรงเรียนได้
15. ใช้นแหล่งบริการที่โรงเรียนจัดให้ได้
16. บอกความสำคัญของโรงเรียนได้
17. ปฏิบัติตามหน้าที่และระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนได้
18. บอกหน้าที่ ประโยชน์ และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนได้
19. บอกบริการที่ชุมชนจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของบุคคลในชุมชนได้
20. บอกสิ่งที่เป็นอันตรายที่มีในชุมชนได้
21. ปฏิบัติคนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการรักษาความสะอาดและความสวยงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
22. บอกเหตุที่ทำให้สิ่งมีชีวิตที่อยู่แวดล้อมตัวเราเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้
23. บอกชื่อทิศโดยใช้บ้านและโรงเรียนเป็นหลักในการสังเกตได้
24. เล่าความเป็นมาของชาติไทยอย่างง่าย ๆ ได้
25. ทำความเคารพธงชาติไทยได้ตามเวลาและสถานที่
26. บอกภาษาและลักษณะการแต่งกายของคนไทยได้
27. บอกพระนามย่อ วันประสูติ และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลปัจจุบันได้
28. บอกความหมาย ความสำคัญของเนื้อเพลงชาติไทยได้
29. ร้องเพลงชาติได้อย่างถูกต้อง
30. ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีได้
31. อ่านข่าวสั้นจากหนังสือพิมพ์ได้
32. แยกแยะข้อเท็จจริงจากคำโฆษณาและคำชักชวนได้

33. วิจารณ์ข่าวและเหตุการณ์ได้

34. บอกความเป็นมาและร่วมมือในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญที่เกี่ยวกับ
ชาติ ศาสนา ที่ถนนับถือได้

3. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. หลีกเลี้ยงและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับอวัยวะที่สำคัญของร่างกายได้
2. เลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ และปฏิบัติตามในการรับประทานอาหารได้
ถูกต้อง
3. บอกโทษของสิ่งเสพติดให้โทษต่อร่างกายและโทษตามกฎหมายได้
4. บอกปัจจัยที่สำคัญในการเจริญเติบโตของพืชได้
5. ปลูกและบำรุงรักษาพืชในท้องถิ่นให้เจริญงอกงามตามที่กำหนดได้
6. บอกวิธีดำรงชีวิตของสัตว์ในท้องถิ่นได้
7. เลี้ยงสัตว์หรือแสดงวิธีเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นอย่างหนึ่งอย่างใดได้
8. แสดงมารยาทการต้อนรับแขก การสนทนากับแขก และมารยาทอื่นๆ
ที่ควรปฏิบัติที่บ้านได้
9. แสดงวิธีทำความสะอาดเสื้อผ้า และการป้องกันการเจ็บป่วย และการ
รักษาประจำบ้านได้
10. บอกอาชีพ ผลผลิต แหล่งทรัพยากร บุคคลผู้ให้บริการในชุมชน และอธิบาย
ความสัมพันธ์ของสภาพทางภูมิศาสตร์กับทรัพยากร อาชีพและการดำรงชีวิต
ของคนในชุมชนได้
11. บอกลักษณะส่วนประกอบและเปรียบเทียบคุณสมบัติของดินชนิดต่างๆอย่าง
ง่ายๆได้
12. บอกประโยชน์ของน้ำ ทรัพยากรที่ได้จากน้ำ และอธิบายผลเสียที่เกิดจาก
น้ำเน่า น้ำสกปรกได้
13. แสดงลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศในภาคต่างๆของประเทศไทยได้
14. บอกความสำคัญและแสดงแผนภูมิของส่วนการปกครองระดับจังหวัด อำเภอ
ตำบลและหมู่บ้านได้
15. บอกเชื้อชาติของคนส่วนใหญ่และแสดงขนบธรรมเนียมประเพณีการดำรง
ชีวิตของพลเมืองไทย

16. บอกและปฏิบัติความหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือได้
17. บอกพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทยองค์ปัจจุบันที่ทรงเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีและการพัฒนาประเทศไทยได้
18. บอกพระนามและพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีตที่ก่อกำหนดให้ได้
19. บอกประเภทและลักษณะของอาชีพต่างๆของคนไทยในชุมชนและโดยทั่วไปได้
20. บอกลักษณะภูมิประเทศภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการทำนาและวิธีทำนาได้
21. บอกลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่พืชสวนได้
22. อธิบายปัญหาเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงและวิธีป้องกันรักษาสัตว์เลี้ยงอย่างง่ายได้
23. อธิบายการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ เช่นปลาและวิธีเลี้ยงปลา ตลอดจนการสงวนพันธุ์ปลาได้
24. ทดลองได้ว่าความร้อนและแสงสว่างได้มาจากดวงอาทิตย์ การเผาไหม้ การเสียดสี เซลไฟฟ้าและไฟฟ้า
25. อธิบายกระบวนการเกิดเสียงและการได้ยินเสียงได้
26. บอกคุณสมบัติและประเภทของแม่เหล็กได้
27. อธิบายหลักการ ประโยชน์ และวิธีถนอมอาหารได้
28. อธิบายระบบสุริยจักรวาล โลก และดาวเคราะห์ที่เป็นบริวารของดวงอาทิตย์และดาวฤกษ์ที่ควรรู้จักได้
29. เล่าหรือรายงานข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันที่ได้รับฟังหรืออ่านมาหรือที่พบเห็นด้วยตนเองได้
30. บอกความเป็นมาของวันสำคัญต่างๆ และร่วมมือในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญได้

4. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าให้ครบ ปลอดภัย ถูกหลักอนามัย ราคาประหยัด และเหมาะสมกับสภาพของตนได้
2. ปฏิบัติตนให้มีสุขนิสัยและมีมารยาทดีในการรับประทานอาหารและการรับประทานอาหารจนเป็นกิจนิสัย

3. ปฏิบัติคนเพื่อให้มีรูปร่างท่าทาง ทรวดทรงและบุคลิกภาพที่ดีจนเป็นกิจนิสัย
4. อภิปรายข้อปฏิบัติประโยชน์ของการออกกำลังกายและการพักผ่อนพร้อมทั้งปฏิบัติใ้ถูกต้อง
5. ทำการปฐมพยาบาลเล็กน้อยได้
6. ไข้และเก็บยาสามัญประจำบ้านได้อย่างถูกต้องปลอดภัย
7. เสนอวิธีการป้องกันหลีกเลี่ยงการติดสิ่งเสพยาเสพติดให้โทษได้อย่างมีเหตุผล
8. บอกลักษณะส่วนประกอบและหน้าที่ของส่วนต่างๆของพืชได้
9. บอกธาตุสำคัญที่เป็นอาหารของพืช การใส่ปุ๋ยให้ถูกวิธี และผลเสียของการทำลายพืชได้
10. บอกผลเสียของการทำลายสัตว์และวิธีสงวนพันธุ์สัตว์ได้
11. ปฏิบัติคนเป็นผู้มีมารยาทดีในครอบครัวและสังคมได้
12. จัดดูแลรักษาบ้านและสิ่งแวดล้อมตลอดจนใช้สวามิให้สะอาดถูกลักษณะได้
13. ใช้ ทำความสะอาด ซ่อมแซมเครื่องนุ่งห่ม ของใช้ส่วนตัวได้อย่างเหมาะสมและประหยัด
14. ใช้ เก็บรักษา ซ่อมแซม คัดแปลงเครื่องใช้ในบ้านได้อย่างถูกต้องปลอดภัย
15. บอกวิธีปฏิบัติตนในการหลีกเลี่ยงโรคต่างๆและใช้ยาสามัญประจำบ้านรักษาโรคภัยไข้เจ็บเล็กน้อยได้
16. อธิบายสภาพทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง ประวัติความสำคัญของจังหวัดที่อาศัยอยู่ได้
17. บอกอาชีพ ผลิตภัณฑ์ แหล่งทรัพยากรและรายได้ของประชากรในชุมชนได้
18. บอกจำนวนและความหนาแน่นของประชากร อธิบายสาเหตุการเพิ่มและลดของประชากรในถิ่นของตนได้
19. อธิบายเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นและอนุรักษ์ได้
20. อธิบายเกี่ยวกับแหล่งน้ำ ทรัพยากรที่ไ้จากน้ำ วัฏจักรของน้ำ ประโยชน์ของน้ำและวิธีอนุรักษ์น้ำได้
21. ทำน้ำให้สะอาดเพื่อใช้ในชีวิิตประจำวันได้
22. อธิบายความสำคัญของอากาศ แหล่งที่มีอากาศบริสุทธิ์และสาเหตุที่ทำให้อากาศเสียได้

23. อธิบายสาเหตุที่ทำให้คุณสมบัติของอากาศเปลี่ยนแปลง และอ่านระดับ
คุณสมบัติจากเทอร์โมมิเตอร์ได้
24. แสดงที่ตั้งจังหวัดของตน และจังหวัดที่สำคัญของประเทศไทยได้
25. อธิบายความเป็นมา ความเจริญทางการปกครอง เศรษฐกิจ
สังคม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และสาเหตุแห่งความ
เสื่อมในสมัยสุโขทัยได้
26. อธิบายวันสำคัญ หลักธรรม พิธีกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ และปฏิบัติตน
ต่อศาสนาอื่นได้เหมาะสม
27. สรุปรูปพระราชากรณียกิจที่สำคัญของพระมหากษัตริย์ไทยองค์ปัจจุบันและอดีตได้
28. แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยได้
29. บอกปัญหาและวิธีการนำความรู้มาแก้ปัญหาการทํานานในห้องดินของตนได้
30. บอกปัญหาและวิธีการแก้ปัญหการทําไรทําสวนได้
31. อธิบายหลักทั่วไปในการเลี้ยงสัตว์ เช่น หุน สดานที่ ตลอดจน ปลา ไก่
32. อธิบายหลักทั่วไปในการประมงน้ำจืดและน้ำเค็ม และบอกวิธีการคุ้มครอง
สงวนรักษาสัตว์น้ำได้
33. อธิบายวิธีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต และอธิบาย
ถึงความสำคัญ บทบาทของตลาด พ่อค้า และพ่อค้าคนกลางได้
34. บอกลักษณะและอธิบายความสำคัญของอาชีพบริการต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน
ของตนและบอกมารยาทที่พึงปฏิบัติในการให้และรับบริการได้
35. บอกประเภทของหัตถกรรม อุตสาหกรรม และเล่าเกี่ยวกับงานหัตถกรรม
และอุตสาหกรรมในชุมชนของตน และชุมชนใกล้เคียงได้
36. อธิบายความหมายความสำคัญ หลักการ วิธีการของการรวมกลุ่มและ
สหกรณ์ และวิธีการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติได้
37. ทดลองและสรุปผลเกี่ยวกับการเกิดเสียงวิธีเดินของเสียงผ่านตัวกลาง
ชนิดต่างๆได้
38. ทดลองและสรุปผลเกี่ยวกับแรงธรรมชาติและแรงที่มนุษย์กระทำขึ้นได้
39. อธิบายผลของแรงโน้มถ่วงที่มีต่อวัตถุต่างๆ และยกตัวอย่างแรงเสียดทาน
ผลของแรงเสียดทานที่มีต่อการทํางานได้

40. บอกชนิดและประโยชน์ของเครื่องผ่อนแรงง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตรประจำวันได้
41. อธิบายวิธีใช้ การเก็บรักษา ข้อควรระมัดระวัง ประโยชน์และโทษของยาปราบศัตรูพืช ยาฆ่าเชื้อโรค ผงชูรส และเชื้อเพลิงที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้
42. อธิบายสาเหตุและปรากฏการณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างดวงอาทิตย์ โลก ดวงจันทร์ได้
43. อธิบายสภาพทั่วไปของอวกาศและการเดินทางสู่อวกาศได้
44. อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้
45. จัดกิจกรรมและปฏิบัติตนได้ถูกต้องในวันสำคัญนั้น

5. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. บอกความสำคัญ และวิธีปฏิบัติตนเพื่อป้องกัน และบำรุงรักษาอวัยวะที่สำคัญ ของร่างกายได้
2. อธิบายหลักการปฏิบัติ และหลักในการเลือกปฏิบัติกิจกรรมการออกกำลังกาย การพักผ่อน และปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวได้ถูกต้อง
3. อธิบายหลักการ และผลดีของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้
4. บอกสาเหตุ ของการเกิดอุบัติเหตุ และกลสนวิธีกาหลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุรวมทั้งสาธิตวิธีการป้องกันอุบัติเหตุได้
5. บอกสาเหตุอาการและวิธีการป้องกันโรคที่พบในท้องถิ่นและปฏิบัติตนได้
6. เลือกซื้อ เลือกใช้ ผลิตภัณฑ์ และบริการทางสุขภาพได้อย่างถูกต้องปลอดภัย
7. อธิบายปัจจัยในการดำรงชีวิตของพืช และจำแนกพืชดอก พืชไร้ดอก พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบได้
8. จำแนกสัตว์ประเภทมีกระดูกสันหลัง และไม่มีกระดูกสันหลังได้
9. อธิบายหน้าที่ที่สมาชิกในครอบครัวพึงปฏิบัติครอบครัวได้
10. เสนอวิธีการปฏิบัติงานหรือกิจกรรม ที่เกิดจากการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้
11. อธิบายวิธีการพัฒนาชุมชน และปฏิบัติตนตามบทบาท หน้าที่ของสมาชิกที่มีต่อชุมชนของตนได้

12. อธิบายลักษณะส่วนประกอบคุณค่าของกิน และวิธีบำรุงรักษากินให้มีคุณภาพได้
13. อธิบายความสำคัญของป่าไม้ น้ำ ที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และบอกวิธีการบำรุงรักษาป่าไม้และแหล่งน้ำได้
14. สรุปเรื่องราวและอธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางค่านองต่าง ๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรีได้
15. อธิบายลักษณะผลงานหรือวีรกรรมที่สำคัญ และแสดงเหตุผล หลักฐาน ในการยกย่องบุคคลสำคัญที่กำหนดให้ได้
16. บอกหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ อธิบายจุดหมายและประโยชน์ของศาสนาพิธีและปฏิบัติตนได้
17. อธิบายลักษณะทั่วไป วิธีการอนุรักษ์ เสริมสร้างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและท้องถิ่นได้
18. บอกกฎหมายและหน้าที่ ความรับผิดชอบของพลเมืองตามกฎหมายและปฏิบัติตนตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ได้เหมาะสมกับวัย
19. อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการประกอบอาชีพ และบอกลักษณะสำคัญของอาชีพประเภทต่าง ๆ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจของชาติได้
20. อธิบายวิธีการและความสำคัญของการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้
21. ตอบคำถามเกี่ยวกับ การหักลดกรรมอุตสาหกรรมได้
22. ตอบคำถามเกี่ยวกับการบริโภคได้
23. บอกประโยชน์ของสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และอธิบายวิธีการจัดเตรียมกลุ่มสหกรณ์ได้
24. ทำการทดลอง และอธิบายเกี่ยวกับคุณสมบัติและสถานะของสสารได้
25. ทดลองและอธิบายความหมายของการหลอมเหลว การเดือด การละลายเป็นไอและการควบแน่นได้
26. ตอบคำถามเกี่ยวกับอุณหภูมิได้
27. ทดลองและอธิบายวิธีส่งผ่านความร้อน และการนำความร้อนที่ได้ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

28. อธิบายและทำการทดลองเกี่ยวกับแรง แรงแค้น และความกดกันได้
29. อธิบายคุณสมบัติของสารเคมี และทำการทดลองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสารทางค่านเคมีได้
30. อธิบายลักษณะตำแหน่งวงโคจรของดาวที่น่าสนใจได้
31. อธิบายสภาพต่างๆของประเทศในภูมิภาคเอเชีย และประเทศในกลุ่มอาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรวมทั้งผลกระทบที่มีต่อประเทศไทยและอภิปรายปัญหาเหตุการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจได้
32. อธิบายประโยชน์ วิธีเลือกใช้ และใช้การสื่อสารและการคมนาคมได้
33. แสดงจำนวนประชากรและอ่านการวางแผนภูมิแสดงจำนวนประชากรได้
34. อธิบายพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
35. เสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ได้
36. บอกความเป็นมา ความสำคัญของวันสำคัญ และจัดหรือแสดงกิจกรรมที่ควรจัดในวันสำคัญได้

6. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดประสงค์ดังนี้

1. อธิบายหน้าที่ การทำงาน และปฏิบัติตนเพื่อป้องกันและบำรุงรักษาอวัยวะภายในที่สำคัญในระบบต่างๆได้
2. บอกประเภทประโยชน์ของสารอาหารและลักษณะของอาหารที่ไม่ควรรับประทาน และเลือกรับประทานอาหารประจำวันตามความต้องการของร่างกายได้
3. บอกประโยชน์ของบุคลิกภาพที่ดีและปฏิบัติตนให้มีบุคลิกภาพที่ดีได้
4. ปฏิบัติตนให้เข้ากับผู้อื่นได้
5. บอกหลักทั่วไปในการปฐมพยาบาลและสาธิตวิธีการปฐมพยาบาลได้
6. บอกผลร้าย สาเหตุ วิธีป้องกัน การคิดสิ่งเสียดแทงและวิธีหลีกเลี่ยงได้
7. บอกความเปลี่ยนแปลงในค่านต่างๆของบุคคลในวัยเด็ก วัยผู้ใหญ่และปฏิบัติตนเองต่อผู้อื่นให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัยได้
8. บอกปัญหา เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและปฏิบัติตนในการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขสุขของท้องถิ่นได้

9. อธิบายวิธีสืบพันธุ์ของพืชดอก พืชไร้ดอก วิธีการผสมพันธุ์ตามกฎของเมนเดล และนำความรู้เกี่ยวกับการผสมพันธุ์พืชไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
10. อธิบายและปฏิบัติตนในการเลี้ยงดู การบำรุงรักษา การคัดเลือกพันธุ์ และการสงวนพันธุ์พืชได้
11. บอกวิธีการดำรงชีวิต วิธีแพร่พันธุ์ ประโยชน์ โทษ วิธีป้องกันโรคจากจุลชีพวันแลปฏิบัติตามได้
12. บอกปัญหาอธิบายสาเหตุและวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเพิ่มสมาชิกในครอบครัวและบอกอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อสังคมได้
13. บอกวิธีเลี้ยงดูทารกและเด็กที่ถูกหลัดก่อนามัย รวมทั้งสารอาหารเลี้ยงดูทารกได้
14. เลือกซื้อของใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามสมควรแก่ฐานะและทำแผนการใช้จ่ายประจำตัวได้
15. บอกวิธีที่จะทำให้คนในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเสนอแนะวิธีการที่จะช่วยพัฒนาท้องถิ่นได้
16. อธิบายลักษณะและประโยชน์ของหิน หวาย และแร่ธาตุชนิดต่างๆได้
17. อธิบายผลเสียของการทำลายป่าไม้ และสรุปสาระสำคัญของ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ร.บ. วนอุทยานแห่งชาติ พ.ร.บ. สงวนสัตว์ป่าได้
18. อธิบายถึงคุณค่าของธรรมชาติที่มีต่อการดำรงชีวิต และบอกสาเหตุที่ชีวบริเวณถูกทำลายและเสนอวิธีแก้ไขได้
19. อธิบายความสำคัญ ประโยชน์ของทรัพยากรที่สำคัญทางเศรษฐกิจและบอกวิธีใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด ประหยัด และเสนอวิธีอนุรักษ์ได้
20. บอกสถานที่ตั้งของเขื่อน อ่างเก็บน้ำที่สำคัญของประเทศและอธิบายถึงความจำเป็นของการบังคับน้ำ และประโยชน์ของการชลประทานได้
21. สรุปเรื่องราวและอธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในค่านต่างๆสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้
22. อธิบายวีรกรรมหรือผลงานของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์และในท้องถิ่น และเลือกแนวคิดหรือการปฏิบัติของบุคคลเหล่านั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

23. บอกความหมายของหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ เสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการทำนุบำรุง ป้องกันการทำลายสถาบันศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือได้
24. บอกความสำคัญสถานที่ทั้งแนวทางอนุรักษ์และปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปูนียสถานและปูชนียวัตถุที่สำคัญได้
25. บอกหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมือง การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและปฏิบัติตนได้
26. อธิบายหลักการและวิธีการต่างๆในการดำเนินการและส่งเสริมการค้าขายได้
27. อธิบายลักษณะ ประโยชน์ของอาชีพบริการ และเสนอแนะอาชีพบริการที่ควรจัดในชุมชนได้
28. อธิบายเกี่ยวกับจรรยาบรรณ และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชีพได้
29. อธิบายวิธีจัดกลุ่มเตรียมสหกรณ์ และเสนอโครงการเพื่อดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์ในโรงเรียนและชุมชนได้
30. อธิบาย และทดลองเกี่ยวกับการเดินทางของแสง การหักเหของแสง การเกิดรุ้งกินน้ำ การเกิดภาพ การเกิดเงา และนำหลักการในเรื่องนั้น ๆ มาใช้ประโยชน์ได้
31. อธิบาย และทดลองเกี่ยวกับไฟฟ้าสถิต และไฟฟ้ากระแสได้
32. อธิบายวิธีใช้ วิธีป้องกันอันตรายจากอุปกรณ์ไฟฟ้า และใช้กระแสไฟฟ้าอย่างประหยัดได้
33. อธิบายและทดลองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสารเคมีอย่างง่าย ๆ ได้
34. อธิบายประโยชน์ โทษ ของยาฆ่าแมลง ผงซักฟอก น้ำอัดลม และบอกวิธีเก็บรักษาอย่างปลอดภัยได้
35. บอกประวัติ เหตุผล ประโยชน์ ของการเดินทางไปสำรวจดวงจันทร์ และอธิบายโครงการเดินทางสู่อวกาศได้
36. อธิบายสภาพต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างประชากรในเอเชียรวมทั้งผลกระทบที่มีต่อประชากรไทยและอภิปรายเหตุการณ์ปัจจุบันที่น่าสนใจเกี่ยวกับประชากรในเอเชียได้

37. อธิบายวิธีเลือกใช้ และใช้บริการสื่อสารการคมนาคมได้
38. อธิบายสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงประชากรในท้องถิ่น เสนอวิธีป้องกันและแก้ปัญหาที่เป็นผลสืบเนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้
39. อธิบายหน้าที่ และสรุปความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันการปกครองได้
40. อธิบายภัยต่าง ๆ ที่มีต่อการปกครองระบบประชาธิปไตยและเสนอวิธีการป้องกันแก้ไขได้
41. เล่าข่าวเหตุการณ์ที่ใกล้ถึงหรือใกล้พบเห็น และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้
42. จัดพิธีและกิจกรรมที่ควรจัดในวันสำคัญได้

จากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น มีจุดประสงค์ 35 ข้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีจุดประสงค์ 34 ข้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจุดประสงค์ 30 ข้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจุดประสงค์ 45 ข้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจุดประสงค์ 36 ข้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดประสงค์ 42 ข้อ จุดประสงค์ทั้งหลายดังกล่าว เป็นจุดประสงค์ที่ขยายจุดประสงค์ทั่วไป 8 ข้อ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสุขภาพอนามัย คำรงชีวิต การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การปกครอง สิ่งเสพติด การอยู่ร่วมกันในสังคม และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งอยู่ในขอบข่ายของ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่ว่าด้วย กระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ในแต่ละระดับชั้นนั้น จะเป็นเรื่องราวของสิ่งที่ใกล้ตัว จนกระทั่งถึงสิ่งที่ไกลตัวออกไป โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวจากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเริ่มขยายขอบข่ายเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตออกไปตามลำดับชั้นที่เป็นเรื่องไกลตัวออกไป ดังจะเห็นได้ว่า ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 นั้น จะกล่าวถึง การรักษาสุขภาพของร่างกายและอวัยวะต่างๆ การปฏิบัติตัวในบ้านในโรงเรียนในชุมชน เป็นต้น พอถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4 และ 5-6 ก็ขยายเนื้อหาออกไปถึงเรื่องของความสัมพันธ์กับต่างประเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จักรวาลและอวกาศ เป็นต้น ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ต้องการจะปลูกฝังให้เด็กได้รับ โดยเริ่มเนื้อหาจากง่าย ๆ ใกล้ตัวในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น แล้วเพิ่มพูนเนื้อหาให้มากยิ่งขึ้นในระดับประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะสามารถนำความรู้เกี่ยวกับชีวิตทั้งหลายทั้งแต่ใกล้ตัว

จนกระทั่งไกลตัวออกไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การเรียนการสอนจึงไ่มุ่งเน้นจุดประสงค์ ความหลักสูตรนี้ และหวังไว้ว่าเมื่อเด็กได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ และผ่านจุดประสงค์ดังกล่าว แล้ว ก็จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีมีความสุข

จากจุดประสงค์ดังกล่าวที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และได้รับการปลูกฝัง โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดที่อาศัยสื่อทั้งโดยตรงและโดยอ้อม คือ ครู หนังสือ แบบเรียน แบบฝึกหัด และหนังสือเสริมประสบการณ์ สื่อสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่จะช่วยเสริมให้เด็กได้ความรู้ตรงตามจุดประสงค์ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ หากสื่อทั้งหลายดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับจุดประสงค์ที่หลักสูตรต้องการเป็นอย่างดี และสื่อโดยอ้อมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือประเภทนี้เป็นหนังสือที่อยู่ในความสนใจของเด็ก นักเรียนในวัยนี้มาก เพราะมีเนื้อหาสาระที่ไม่หนักหรือเครียดไปอย่างหนังสือแบบเรียน จึงเป็นสื่อประกอบที่ช่วยเสริมเนื้อหาสาระให้กับหนังสือแบบเรียน และสนองกับจุดประสงค์ของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือประเภทหนึ่งในจำนวนหนังสือเสริมประสบการณ์ ซึ่งโกวิท วรพิพัฒน์ กล่าวว่า "หนังสือเสริมประสบการณ์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญประเภทหนึ่ง ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นหนังสือที่ช่วยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการอ่านและเกิดนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อนึ่งตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 419/2522 ลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2522 เรื่องให้ใช้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ และการควบคุมการใช้หนังสือ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โรงเรียนจะบังคับให้นักเรียนซื้อหนังสือเสริมประสบการณ์ไม่ได้ควรจัดหาไว้ในห้องสมุด หรือมุมหนังสือตามห้องเรียน เพื่อบริการครูและนักเรียนให้พอเพียง นอกจากหนังสือเสริมประสบการณ์แล้ว โรงเรียนอาจพิจารณาจัดหาหนังสืออื่น ๆ ที่เห็นว่ามีประโยชน์เหมาะสมสำหรับค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมไว้บริการในห้องสมุดได้ ทั้งนี้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น⁴¹

⁴¹ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, รายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับประถมศึกษา. (กทม: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, 2531), หน้าคำนำ.

หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสือที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยฝึกทักษะในการอ่าน ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน หนังสือเสริมประสบการณ์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. หนังสืออ่านนอกเวลา คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ใช้ ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง ตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียน อ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมการเรียนเกี่ยวกับหนังสือนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการ เรียนตามหลักสูตร อันจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางและช่วยฝึกฝนให้สนใจอ่าน หนังสือมากยิ่งขึ้น

สำหรับระดับประถมศึกษาได้กำหนดเรื่องให้อ่านนอกเวลา เฉพาะกลุ่มทักษะา ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจะพิมพ์เรื่องดังกล่าว ไว้ท้ายเล่มของหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นนั้น ๆ เพื่อให้สะดวกต่อการอ่านของนักเรียน

2. หนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ หนังสือที่มีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร และ ช่วย ให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

3. หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่าน และเกิดนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็น หนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ชักคอวัฒนธรรมประเพณีและศีลธรรม อันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ สาระประโยชน์ และชวนให้อ่าน หนังสือประเภทนี้แบ่งเป็น ระดับเริ่มเรียนและระดับประถมศึกษา

4. หนังสืออุเทศ คือหนังสือสำหรับค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียน การสอน หนังสือประเภทนี้เรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการ

การใช้หนังสือเสริมประสบการณ์แต่ละกลุ่ม ย่อมแตกต่างกันตามลักษณะของ หนังสือดังกล่าวแล้ว และเนื่องจากหนังสือประเภทนี้ มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ไม่ยิ่งหย่อนกว่าหนังสือเรียน โรงเรียนจึงควรส่งเสริมการอ่านหนังสือประเภทนี้โดย จัดหาซื้อไว้ในห้องสมุด เพื่อบริการนักเรียนและครูผู้สอนอย่างเพียงพอ บรรณารักษ์หรือ ครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ ควรทำบรรณนิทัศน์หรือนำหนังสือ เผยแพร่แก่นักเรียนและ ครูผู้สอน ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน ครูผู้สอนอาจให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้าภายหลังการเรียน ในห้องเรียนแล้วสนทนา รายงาน หรืออภิปรายแลกเปลี่ยน

ความรู้กันตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สร้างนิสัยรักการอ่าน และเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร⁴²

จุดมุ่งหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ธรรมชาติของเด็กไม่ว่าชาติใด ภาษาใด ล้วนมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกัน คือต้องการความรัก ความปลอดภัย ความสำเร็จ ชอบทดลอง ชอบซักถาม ชอบฟังเรื่องราว นิทาน เมื่อฟังนิทานก็ชอบสมมติตัวเองเหมือนตัวละคร เป็นตัวเอกพระเอก หรือนางเอก เป็นคนดีตามนิทานที่ไ้ฟัง หากเด็ก ๆ ไม่มีหนังสือที่เหมาะสมแล้ว ก็จะไปอ่านหนังสือของผู้ใหญ่ ซึ่งมีเนื้อหาไม่เหมาะสม เมื่อไปอ่านเรื่องไม่เหมาะสม ความคิดอ่านของเด็กที่ได้รับอิทธิพลอันไม่เหมาะสม เมื่อไปอ่านเรื่องไม่เหมาะสมก็ทำให้กระทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมได้⁴³

หนังสืออ่านประกอบ มีชื่อเรียกหลายอย่าง แต่มีความหมายอย่างเดียวกัน เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยปกติหนังสือเหล่านี้ครูจะแนะนำให้นักเรียนอ่านเป็นการเสริมหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนั้น หนังสืออ่านประกอบควรหมายถึง หนังสือที่นำเนื้อหาส่วนหนึ่งของหลักสูตรมาเขียนขยายความ โดยปกติจะเสนอเรื่องราวเพียงเรื่องเดียว เพื่อสนองความสนใจ ขยายประสบการณ์ และมีความเพลิดเพลินในขณะที่อ่าน เช่น เรื่องวันสำคัญ นกในท้องดิน การจรรजर ชายทะเล ฯลฯ⁴⁴

หลักเกณฑ์การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หลักเกณฑ์การเขียนหนังสือประเภทนี้ มีหลักเกณฑ์ที่จะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

1. เนื้อหา

1.1 เนื้อเรื่องนำมาจากหลักสูตรประถมศึกษา

1.2 เนื้อเรื่องนำมาจากสภาพของท้องถิ่น

1.3 เนื้อหาที่นำมาจากความสนใจและความต้องการการอ่านของเด็กตามวัย

⁴²กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, รายชื่อหนังสือเสริมประสบการณ์ระดับประถมศึกษา, หน้า คำชี้แจง.

⁴³ชาลัชย ศรีไสยเพชร, หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา, (กรม: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2525), หน้า 138.

⁴⁴วิชัย ราชฉวีศิริ, หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา, หน้า 144.

เช่น การอบรมสั่งสอนจากบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ผู้หลักผู้ใหญ่ ตลอดจนพฤติกรรม
ในสังคมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเรา และหนังสืออ่านเพิ่ม ก็มักนับว่าเป็น
ส่วนหนึ่งที่จะอบรมถ่ายทอด ปลูกฝัง วัฒนธรรมที่ค้ำจุนของสังคมมนุษย์ได้ ยิ่งในระดับ
ประถมศึกษาด้วยแล้วยิ่งมีความสำคัญและจำเป็นยิ่ง เด็กในวัยนี้ยังมีประสบการณ์น้อย
ประสบการณ์ใหม่ ๆ จะทยอยเข้าสู่ชีวิตเรื่อย ๆ ขึ้นไปตามวัยที่จะเจริญเติบโตไปตาม
ช่วงชีวิต ดังนั้นหากว่าเด็กได้เริ่มและรับการปลูกฝังเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ถูกค้ำจุน
อย่างคอบเนื่องแล้ว ความกระหนกในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งในปัจจุบันและอนาคต
ก็จะทำให้สังคมสันติสุขสืบไปได้

จากความสำคัญและความสำคัญของเนื้อหาทั้งกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือก
ที่จะศึกษาถึงเนื้อหาทางวัฒนธรรม ในหนังสืออ่านเพิ่ม เกม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาทางวัฒนธรรม
ตามหลักสากล มี 5 สาขาเป็นเกณฑ์ คือสาขามนุษยศาสตร์ สาขาศิลปะ สาขาการช่าง
ฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ สาขากีฬาและนันทนาการตามลำดับ เพื่อที่จะทราบถึงเนื้อหา
ทางวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป ที่เด็กจะได้รับการปลูกฝังสืบต่อกันไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาทางวัฒนธรรม ในหนังสืออ่านเพิ่ม เกม
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ครั้งนี้ ผู้วิจัย
ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยของ นุชรี ศรีโลจน์วงศ์ มีความเกี่ยวข้อง
มากกว่างานวิจัยอื่น ๆ ดังนั้นในที่นี้ผู้วิจัยก็จะขอกล่าวถึง งานวิจัยของ นุชรี ศรีโลจน์วงศ์
เท่านั้น ซึ่งได้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาวัฒนธรรมไทยจากหนังสือสำหรับเด็ก
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522- พ.ศ. 2524" นั้นผลการวิจัยพบว่า หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-12
ปีที่พิมพ์ขึ้นในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2524 มีเนื้อหาวัฒนธรรม
ไทยน้อย และเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักความกตัญญูของผู้คนมีอุปการะในหัวข้อเรื่องชีวิต
ในครอบครัวมีการกล่าวถึงมากที่สุด ร้อยละ 26.15 ของจำนวนหนังสือทั้งหมดไม่มีเนื้อ
หาวัฒนธรรมไทยเลย และเนื้อหาที่เกี่ยวกับอาชีพการหาแร่ วัฒนธรรมค่านิยมกรรม
เพลงที่ไชประกอบการเล่น เพลงสวด และเพลงพื้นบ้านไม่มีหนังสือเล่มใดกล่าวถึง⁴⁶

⁴⁶ นุชรี ศรีโลจน์วงศ์, "การวิเคราะห์เนื้อหาวัฒนธรรมไทยจากหนังสือ
สำหรับเด็กตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2524" (ปริญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต ภาค
วิชาบรรณารักษศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า ง - จ.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้มากก็จริง แต่ งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาทางวัฒนธรรมในหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสร้างเสริม ประสพการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้เน้นในเรื่องของการศึกษาใน ระดับประถมศึกษา และเนื้อหาวัฒนธรรมนั้นไม่ได้เน้นเฉพาะของชนชาติใดชาติหนึ่ง กว้าง มุ่งศึกษาว่าในหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิตนั้น ได้ปลูกฝัง ถ่ายทอด เนื้อหาทางค่านิยมธรรมอะไรบ้างแก่เด็ก ดังนั้นงานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่นำศึกษา และนำวิจัยในกลุ่มประสพการณ์อื่น ๆ อีกต่อไป อนึ่งการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในระดับประถมศึกษา นี้ ก็เพราะเห็นความสำคัญว่า การศึกษาในระดับนี้ เป็นระดับที่ให้การอบรม ปลูกฝัง ความรู้ ความคิด เป็นพื้นฐานทำให้เด็กได้รับการปลูกฝัง อบรม ถ่ายทอดในสิ่งที่ถูกต้อง กิจงาม โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตในการดำรงชีวิตของคนเรา ใน สังคมประเทศและสังคมโลก ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกที่จะศึกษาถึง เนื้อหาวัฒนธรรมใน หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิตตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นี้ กว้างเห็นความสำคัญดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย